

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 479/2021-35

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej, zo sudcu Petra Molnára (sudca spravodajca) a sudcu Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátskou kanceláriou ADVOKÁT ADRIANA HRDINOVÁ, s. r. o., Vojtecha Spanyola 1726/13, Žilina, v mene ktorej koná konateľka a advokátka JUDr. Adriana Hrdinová, proti postupu Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 28 T 108/2018 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 28 T 108/2018 **boli porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie **1 500 eur**, ktoré **j e** Okresný súd Žilina **povinný** zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Okresný súd Žilina **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **691,34 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 27. septembra 2021 domáha vyslovenia porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom všeobecného súdu v konaní označenom v záhlaví tohto uznesenia. Ústavnému súdu navrhuje nálezom vysloviť porušenie jeho označených práv napadnutým postupom všeobecného súdu, prikázať všeobecnému súdu konať v jeho veci bez zbytočných prietahov, priznať mu primerané finančné zadosťučinenie v sume 5 000 eur, ako aj náhradu trov konania.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľovi bolo uznesením príslušného vyšetrovateľa Policajného zboru Slovenskej republiky 5. júna 2018 vznesené obvinenie pre trestný čin rozširovania detskej pornografie podľa § 369 ods. 1 a 2 písm. b) Trestného zákona, pričom 11. septembra 2018 príslušný prokurátor podal na sťažovateľa Okresnému súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) obžalobu.

II.

Argumentácia sťažovateľa

3. Sťažovateľ prezentuje v ústavnej sťažnosti podrobnú chronológiu procesných úkonov vykonávaných v jeho trestnej veci, v rámci ktorej poukazuje na skutočnosť, že po podaní odporu, ktorý uplatnil proti vydanému trestnému rozkazu okresného súdu zo 17. septembra 2018, okresný súd nariadil termín pojednávania až k dátumu 10. október 2019, teda viac ako jeden rok po uplatnení odporu. Ďalej dôvodí, že prvostupňový rozsudok okresného súdu, ktorý bol v jeho veci vydaný 19. mája 2020, bol zrušený uznesením Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) z 25. novembra 2020. Napokon uvádza, že po doručení uvedeného uznesenia krajského súdu, ktoré mu bolo okresným súdom zaslané po štyroch mesiacoch od jeho vydania, okresný súd žiadal o pokračovanie v konaní, tento však na jeho žiadosť nereagoval a do dňa spísania ústavnej sťažnosti v trestnej veci sťažovateľa nekonal. Sťažovateľ v závere ústavnej sťažnosti dodáva, že napriek formálne uznávanej zásade prezumpcie neviny je už viac ako tri roky spoločnosťou vnímaný ako zločinec, ktorý šíril detskú pornografiu, pričom táto povesť ho sprevádza po celý jeho adolescentný život (keď mu bolo obvinenie vznesené vo veku osemnástich rokov) až doteraz, do dospelosti,

a keďže býva na vidieku, je jeho spoločenská difamácia intenzívna, pričom zasahuje celú jeho rodinu (rodičov a súrodencov), s ktorou žije v spoločnej domácnosti.

4. Podľa sťažovateľa doterajšia neprimeraná dĺžka súdneho konania pred okresným súdom nie je spôsobená faktickou ani právnou zložitou veci, naopak, je pričítateľná na vrub nečinnosti okresného súdu, podľa sťažovateľa minimálne v rozsahu dvadsiatich ôsmich mesiacov, v čom vidí porušenie jeho označených práv.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

5. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 479/2021-13 zo 14. októbra 2021 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľa v celom rozsahu na ďalšie konanie. V súvislosti s vecným prerokovaním ústavnej sťažnosti 26. októbra 2021 vyzval ústavný súd podpredsedníčku okresného súdu na vyjadrenie sa k vecnej stránke ústavnej sťažnosti a k ďalším súvisiacim špecifikovaným okolnostiam.

III.1. Vyjadrenie okresného súdu

6. Na výzvu ústavného súdu reagoval podpredseda okresného súdu podaním č. k. 1 SprS/296/2021 zo 16. novembra 2021, ktoré zahŕňa podrobný chronologický prehľad vykonaných úkonov namietaného konania. Podpredseda okresného súdu vo svojom stanovisku ústavnému súdu navrhol, aby vo veci sťažovateľa nekonštatoval porušenie jeho namietaných práv. Svoj návrh zdôvodnil podľa jeho názoru objektívnymi dôvodmi, keď bol toho názoru, že určitá doba nečinnosti vo veci sťažovateľa je ospravedliteľná. V konkrétnosti poukázal na zmenu v osobe zákonného sudcu, ku ktorej v priebehu namietaného konania v roku 2021 došlo a ktorá sa negatívne podpísala na plynulosti namietaného konania. Takisto argumentoval ďalšou objektívnou skutočnosťou, a to opatreniami súvisiacimi s pandémiou ochorenia COVID 19, ktoré zaviedli obmedzený režim vykonávania pojednávaní, v ktorom boli realizované len pojednávania vo väzobných a neodkladných veciach, medzi ktoré podľa jeho názoru vec sťažovateľa nepatrila.

III.2. Replika sťažovateľa

7. Právna zástupkyňa sťažovateľa sa k stanovisku okresného súdu vyjadrila podaním doručeným ústavnému súdu 10. decembra 2021, pričom sa nestotožnila s obhajobou okresného súdu, ktorý bol toho názoru, že popísané objektívne dôvody sú spôsobilé ospravedlniť určitú nečinnosť okresného súdu. Právna zástupkyňa v podaní argumentovala, že vo veci sťažovateľa nešlo o objektívne dôvody, ale o situáciu nezvládnutej organizácie práce vo veci konajúcich zákonných sudcov, ako aj samotného okresného súdu. Zdôraznila pritom, že sťažovateľ čelil obžalobe pre zločin šírenia detskej pornografie niekoľko rokov, pričom trestné konanie bolo napokon skončené oslobodením sťažovateľa z dôvodu, že stíhaný skutok nie je trestným činom, kde oslobodzujúci rozsudok bol

vyhlásený na pojednávaní konanom 7. decembra 2021, na ktorom sa aj prokurátor aj sťažovateľ vzdali odvolania, a teda aj keď dosiaľ rozsudok nebol doručený, je v podstate právoplatný.

8. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) vec prejednal a rozhodol bez nariadenia ústneho pojednávania, keďže na základe obsahu podaní a súvisiaceho spisového materiálu dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v zmysle ustálenej judikatúry (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04), ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú sťažnost' sťažovateľa.

10. Pokiaľ ide o otázku predmetu namietaného konania, ústavný súd nehodnotí po preskúmaní doterajšieho priebehu namietaného konania pred okresným súdom predmetnú vec ako právne či skutkovo zložitú, keďže v namietanom konaní nebolo potrebné riešiť žiadne zložité právne otázky a proces dokazovania nemal žiadnu rozsiahlu podobu, keďže v podstate zahŕňal iba výsluch znalca a sťažovateľa. Pokiaľ ide o predmet konania, ústavný súd súčasne poukazuje na to, že konania v trestných veciach, akým je aj vec sťažovateľa, štandardná rozhodovacia činnost' ústavného súdu reflektujúca na judikatúru ESLP zaradzuje medzi konania, ktoré by mali byť vedené s osobitnou rýchlosťou (napr. II. ÚS 287/2019).

11. V konaní o ústavnej sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov ústavný súd okrem zložitosti veci skúma aj to, akým spôsobom sa na priet'ahoch konania podieľala osoba, ktorá podala ústavnú sťažnost' vo veci porušenia jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd po preskúmaní spisového materiálu týkajúceho sa namietaného konania nezistil žiadne okolnosti pričítateľné na vrub sťažovateľovi, ktoré by signalizovali, že sa sťažovateľ o zbytočné predĺženie namietaného konania nejako pričínil.

12. Ústavný súd sa napokon zaoberal aj hodnotením postupu okresného súdu v namietanom konaní a po oboznámení sa s obsahom spisového materiálu dospel k čiastkovým záverom, a to že je priebeh konania pred okresným súdom poznačený jednak neodôvodnenou nečinnosťou okresného

súdu a tiež jeho neefektívnym postupom. Na tomto mieste ústavný súd pripomína svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej nielen nečinnosť, ale aj nesústredená a neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (napr. I. ÚS 376/06, III. ÚS 90/07, II. ÚS 287/2019).

13. Obdobie pasivity predstavujúce nečinnosť v rozsahu približne desiatich mesiacov, keď okresný súd nekonal bez toho, aby mu v tom bránila zákonná prekážka, bolo ústavným súdom zistené v úseku konania od 28. septembra 2018, keď podal sťažovateľ odpor proti vydanému trestnému rozkazu, do 10. októbra 2019, keď vykonal okresný súd vo veci sťažovateľa hlavné pojednávanie. Ústavný súd hodnotí časový odstup od podania odporu proti trestnému rozkazu do realizácie prvého termínu hlavného pojednávania ako na prvý pohľad neprimeraný, zbytočne a neospravedliteľne predlžujúci vedené trestné konanie. Ústavný súd ďalej zaznamenal pasívny prístup okresného súdu kvantifikovateľný rozsahom približne siedmich mesiacov v ďalšej etape namietaného konania, keď okresný súd po zrušení prvostupňového rozsudku a vrátení spisového materiálu odvolacím súdom 15. marca 2021 určil ďalší termín pojednávania s neprimeraným časovým odstupom viac ako ôsmich mesiacov, počas ktorých nebol v konaní realizovaný žiaden úkon, a to k dátumu 7. december 2021. Neefektívnu činnosť okresného súdu potvrdzuje uznesenie krajského súdu z 25. novembra 2020, ktorým tento zrušil rozsudok okresného súdu z 19. mája 2020, keďže ho vyhodnotil ako predčasný z dôvodu zistených pochybení v postupe okresného súdu.

14. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že doterajšia dĺžka namietaného konania okresného súdu je s prihliadnutím na privilegovaný charakter konania v trestných veciach vyžadujúci si z hľadiska požiadavky plynulosti konania osobitnú starostlivosť neprimeraná. Obranu okresného súdu spočívajúcu v uvádzaní dôvodov, ktoré mali ako objektívne príčiny spôsobiť prieťahy v konaní, ústavný súd neakceptoval. Ústavný súd v tomto smere odkazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej v súlade s medzinárodným štandardom uplatňovania dohovoru platí, že personálne problémy justičného systému nezabavujú štát zodpovednosti za zbytočné prieťahy v súdnom konaní (III. ÚS 17/02). Námietka personálnych komplikácií nemá povahu okolnosti, ktorá by vylučovala alebo znižovala zodpovednosť súdu za rozhodnutie vo veci občana. Ústavný súd zároveň podotýka, že v pandemickom období spojenom s obmedzeným režimom realizácie súdnych pojednávanií právna úprava umožňovala vykonávať pojednávania aj v tzv. neodkladných veciach, pričom vzhľadom na privilegovaný charakter konania v trestných veciach vyžadujúci si osobitnú starostlivosť nad plynulosťou postupu v takomto konaní a tiež s ohľadom na zrušenie prvého rozsudku okresného súdu a vrátenie mu veci na nové konanie bolo potrebné trestnú vec sťažovateľa kvalifikovať ako takú, ktorá neznesie odklad a v ktorej treba i napriek uvedenému režimu konať. Ústavný súd tak konštatuje, že zistenou neodôvodnenou nečinnosťou okresného súdu a jeho neefektívnym postupom došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 od. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

V.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadost'učinenia

15. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie základných práv podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal. Keďže v čase rozhodovania ústavného súdu bola vec sťažovateľa pred okresným súdom meritórne ukončená (vydaním oslobodzujúceho rozsudku 7. decembra 2021), ústavný súd neformuloval vo veci sťažovateľa pre okresný súd príkaz konať. V tejto časti ústavný súd preto ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 4 výroku nálezu).

16. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadost'učinenie, ak o to požiadal. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, v ústavnej sťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 135 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd prizná sťažovateľovi primerané finančné zadost'učinenie, orgán verejnej moci, ktorý porušil základné práva alebo slobody, je povinný sťažovateľovi primerané finančné zadost'učinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu. Ak ten, komu bolo uložené zaplatiť sťažovateľovi finančné zadost'učinenie, v tejto lehote priznané finančné zadost'učinenie sťažovateľovi nezaplatí, v zmysle odseku 2 citovaného ustanovenia sa zvyšuje finančné zadost'učinenie priznané ústavným súdom o 5 % za každý aj začatý rok omeškania až do jeho zaplatenia.

17. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti žiadal priznať primerané finančné zadost'učinenie v sume 5 000 eur, ktoré odôvodňuje pocitmi právnej neistoty, ktoré hlboko, aj vzhľadom na charakter obvinenia, ktorému čelil, veľmi negatívne zasiahli významné obdobie jeho života. Pri určení primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESĽP, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Vzhľadom na konštatované zbytočné prieťahy spôsobené neodôvodnenou nečinnosťou okresného súdu a tiež jeho neefektívnym postupom v namietanom konaní, ktoré sa navyše skončilo v podstate právoplatným oslobodením sťažovateľa spod obžaloby, s prihliadnutím na jeho neprimeranú dĺžku, ako aj charakter predmetu namietaného konania, majúc na pamäti to, že cieľom priznania primeraného finančného zadost'učinenia je len zmiernenie ujmy pociťovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou,

resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, považoval priznanie sumy 1 500 eur za primerané finančné zadost'učinenie (bod 2 výroku nálezu).

VI. Trovy konania

18. Sťažovateľ si uplatnil aj náhradu trov konania pred ústavným súdom, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastúpením. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádzal z obsahu súdneho spisu a z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2020, ktorá bola 1 087 eur, keďže išlo o tri úkony právnej služby vykonané v roku 2021 (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti a vyjadrenie k stanovisku okresného súdu). Odmena za jeden úkon právnych služieb za rok 2021 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov predstavuje sumu 181,17 eur, režijný paušál predstavuje sumu 10,87 eur. Ústavný súd pri výpočte trov konania takisto zohľadnil skutočnosť, že je právna zástupkyňa sťažovateľa platcom DPH. Celková stanovená odmena tak predstavuje sumu 691,34 eur (bod 3 výroku nálezu).

19. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. januára 2022

**Jana Laššáková
predsedníčka senátu**